

Landbruks- og
matdepartementet

Norsk Kulturarv

KANDIDAT

Den nasjonale kulturlandskapsprisen 2023

FYLKE:	Vestfold og Telemark
Forslagsstillar:	Statsforvalteren Vestfold og Telemark
Kontaktperson:	Marte Rødseth Kvakland
Postadresse:	
E-post-adresse:	marthe.kvakland@statsforvalteren.no
Mobilnummer:	97766899

Vi ønskjer å nominere følgjande kandidat til Den nasjonale kulturlandskapsprisen 2023:

Bamble kommune, istandsetting av kulturlandskapet på Langøya

Det skal vera gjort ein ekstra innsats for kulturlandskapet:	Det skal bidra til heilheit og mangfald i/for kulturlandskapet	Det skal bevare og synleggjera kulturlandskapet	Det skal vera knytta til bærekraftig skjøtsel, aktivt landbruk og moderne drift av kulturlandskapet	Det skal auke tilgjengelegheita for allmennheita til kulturlandskapet	Det skal ha en læringseffekt om kulturlandskapet	Det skal forankre norsk kulturarv i kulturlandskapet	Det skal visast samanheng mellom natur og bygningar i kulturlandskapet	Det skal visast samanheng mellom kulturlandskap og verdiskaping
--	--	---	---	---	--	--	--	---

<p>Statsforvalteren og Bamble kommune har samarbeidet systematisk siden 2014 om restaurering og tilbakeføring av kulturlandskapet på Langøya. Bamble kommune er grunneier. Prosjektet har vært gjennomført som et stortiltet dugnadsarbeid i lokalsamfunnet hvor skoleklasser, frivillige lag og foreninger, voksenopplæring, arbeidstrening m. fler har arbeidet sammen for å forhindre gjengroing og restaurere kulturlandskapet. Ca 2500 frivillige har gjennomført ca 9000 dugnadstimer på øya og ryddet mellom 150 og 200 daa krattskog og småoppslag. Beitedyr holder landskapet åpent</p>	<p>Langøya er et sjeldent intakt kystkulturlandskap som pga. den kalkrike grunnen har en rekke rødlistede planter og insekter. Langøya har derfor nasjonal og regional verdi.</p> <p>Skjøtselsarbeidet er gjennomført i tråd med statsforvalterens Forvaltningsplan for Langøya. Hoveddelen av Langøya ble vernet i 2006 som landskapsvernområde med plante – og dyrelivsfredning. Formålet er «å bevare et vakkert og egenartet kystlandskap med kalkfuruskog, kalkbergvegetasjon, kalktørrenger og havstrandvegetasjon med et stort antall kravfulle og sjeldne plante- og insektarter</p>	<p>Arbeidet har i all hovedsak bestått av manuell fjerning av uønsket vegetasjon som representerer gjengroing og en trussel mot arts mangfoldet. Dette sammen med beitedyr på øya bidrar til å tilbakeføre og opprettholde et åpent og tilgjengelig kulturlandskap.</p> <p>Prosjektet har fått bred appell og oppslutning i nærmiljøet pga. alle de involverte deltakerne. God dekning av lokal og nasjonal media har ført til god forståelse for verdi nå og for framtida.</p> <p>Arbeidet har gjort barn, unge og voksne stolte av resultatet og bevisste på øyas naturverdier kulturlandskapets</p>	<p>Kuer på beite hver sommer bidrar til at kulturlandskapet holdes åpent og at dugnadsarbeidet ikke er forgjeves. Skjøtsel gjøres manuelt og primært med håndredskap.</p> <p>Det er også satt av noen arealer til manuell slått for å tilbakeføre tidligere tiders blomsterenger</p>	<p>Det er flere brukere av Langøya nå enn det har vært på 40 år.</p> <p>Mellom 150 og 200 daa er ryddet for tett krattskog. Arbeidet har medført at store arealer som før ikke var gjennomtrengelige nå er mulige å bruke, at stier er gjenåpnet og at det er utsikt fra nye steder på øya.</p> <p>Den brede lokale deltakelsen har bidratt til å spre ordet om Langøyas unike kvaliteter som rekreasjonsområde og gradvis øke innbyggernes bruk av øya.</p>	<p>Elever på ungdomstrinnet har vært i arbeid fra 2015 og fram til pandemien startet. Drøyt 1000 skoleelever har bidratt med manuelt arbeid og gradvis ryddet fram nye stier og ny utsikt. Elevene har lært om kalkfjell, artsmangfold og bruk av enkelt håndverktøy som buesag og grensaks. Å skille mellom ulike plantearter er en viktig del av læringen i felt.</p> <p>Vi har erfart at elevene tar med familie senere og er stolte av innsatsen de har gjort og resultatene de har oppnådd. Også andre frivillige, fra speider, musikkorps, idrettslag og andre har fått samme læring og erfaring gjennom arbeid i felt.</p>	<p>Kystkulturen er en viktig, men noe underkommunisert del av norsk kulturarv. Langøya er viktig for Bambles identitet og en sentral historieforteller knyttet til lokal og nasjonal kystkultur. Øya har både fyrstasjon og en lang historie med ulike små primærnæringer som losboliger, saltverk, honningkakebakeri og båtbyggeri for å nevne noe.</p> <p>I tråd med skjøtselen har også historiske bygninger gradvis blitt restaurert og gjort tilgjengelige for offentligheten. Langesundsfordens kystlag og Langesund vel er særlig viktige aktører i dette arbeidet.</p>	<p>Det er få bygninger på Langøya. De som er der står helt i sjøkanten mens kulturlandskapet som er tilbakeført dekker hele resten av øya.</p> <p>Det er ikke oppført nye bygninger på øya, men historisk bygningsmasse er restaurert og gjort tilgjengelig for allmenheten.</p> <p>Den historiske bygningsmassen viser hovedhus og driftsbygninger som var grunnlag for tidligere tiders beite og drift av kulturlandskapet</p>	<p>På 80- og inn på 90 tallet var Langøya kjent i hele Norge for svært høy tetthet av flått/ skaumann, Dette gjorde at svært få ville å besøke øya. Det ble satt inn tiltak hvor rådyrene på øya ble fjernet og en del undervegetasjon ble brent. Dette bidro til mindre flått. Kombinasjonen med skjøtsel og beitedyr har nå bidratt til at det er lite flått på Langøya. I tråd med den positive utviklingen ser vi at det stadig har blitt flere besøkende til Langøya og Langesund. Det er nå grunnlag for å drive sommerrestaurant på Langøya hovedgård og et fergetilbud om sommeren. Kommunen og statsforvalteren ser en rekke positive effekter av at landskapet er mer</p>
--	--	--	--	--	---	--	--	---

Landbruks- og
matdepartementet

Norsk Kulturarv

etter hogsten.					Bamble kommune følger opp med en årlig «Langøyakonferanse» om ulike naturtema knyttet til øyas naturverdier.			åpent og tilgjengelig. De to instansene samarbeider om videre utvikling av øya som landskapsvernområde, rekreasjonsområde og turistdestinasjon.
----------------	--	--	--	--	--	--	--	---

Merknader/ tillegg:

Grunnet gjengroing har særlig artene Flueblom og Maria nøkleblom vært truet på Langøya. Nå viser telling at artene er på vei tilbake. Sommeren 2022 startet NINA (Norsk institutt for naturforvaltning) og NMBU (Norges Miljø og bilvitenskapelige universitet) et flerårig prosjekt for å overvåke effekten av skjøtselstiltakene. Dette er svært gledelig og både Statsforvalter og kommune ser fram til å få mer konkret forskning knyttet til effekten av tiltakene. Konkrete erfaringer fra arbeidet som er gjort siden 2014 erfares hver sommer av alle besøkende i form av et mer åpent, lyst, tilgjengelig og trivelig kulturlandskap for friluftsliv og rekreasjon.

Kommunen er svært stolt av alle bidragsyterne og av resultatene på Langøya og har ikke tenkt å gi seg før de har restaurert hele øya fra nord til sør! Nå har de gjort mellom 1/2 og 2/3 av arbeidet.

Les mer og se bilder på facebook: Hogstprosjekt Langøya

Landbruks- og
matdepartementet

Norsk Kulturarv